

חלקי מכל עמלי

כל כך הרבה אבנים? זו היתה תגובתי הראשונה למחרת הגיעי ליגור. ברגמן ז"ל, כאילו נעלב קצת, הפליט: אבנים? זה זהב, תראי מה שיהיה כאן. הוא קיבל אותי בחמימות ועזר לי בימים הראשונים לבואי ליגור. הוא היה הכל ביגור: האקונום, סדרן העבודה, מזכיר פנים ומזכיר חוץ, כמובן, בתנאים של אז. עבד עם חום גבוה בניקוז הביצות. לא ידענו ולא ידע הוא, הנלבב, כי ימיו ספורים.

*

לא פחדתי מעבודה. כבר בגיל צעיר (14) התחלתי לעבוד בבית-מלאכה ומאז המשכתי בכל מיני עבודות, בורשה, עיר הולדתי. אבי, למרות היותו אדוק היה חדור רוח ציונית וכן גם אחי. כך גם הגעתי אני לציונות ולאחר מכן לציונות הסוציאליסטית. הייתי אז פעילה בסניף הורשאי של פועלי-ציון (היה זה עוד לפני הפילוג). כמה מחברי ומחברותי מסניף המפלגה עלו ארצה בשנת 1921 וכעבור שלוש שנים עליתי גם אני.

תחנתי הראשונה בארץ היתה תל-יוסף. שם נמצאו כמה מהסניף הורשאי. חברתי ז"ל עבדה אז כלול והיא השפיעה עלי שאבחר בלולנות כמקצוע שלי. שהיתי שם זמן קצר. חברה שניה שלי בתל-יוסף השתייכה לקבוצת אלקין ועמדה לנסוע לרוסיה. מובן שלא הסכה זמן וטרחה בכדי לעשותני "בעלת הכרה". היו אלה ימים סוערים בגדוד העבודה. הרגשתי שאין זה מקומי ועברתי לרחובות, כי גם שם היו לי חברים מורשה. ושוב אותו הדבר. אחד מחברי, בדומה לחברתי מתל-יוסף, ניסה "להציל" אותי מיון הציונות... נימוקים והוכחות לא חסרו לו. נזכרת אני, איך המשורר שמעוני, אז שמעונוביץ, שגר בקרבת מקום ובמקרה היה עד-שמיעה לויכוח בינינו, הזהיר אותי: אל תשמעי בקולו, הוא מסית ומדיח. ברחובות עבדתי בכל מיני עבודות (טבק, שקדים ועוד), אבל לא היה לי סיפוק בכל אלה וכעבור זמן קצר פניתי למרכז החקלאי שישלח אותי לאיזו פלוגה השייכת לקיבוץ עין-חרוד. נשלחתי לפלוגת עין-חרוד בפתח-תקה.

באותה תקופה הצטרפה קבוצת "אתוה" שביגור לעין-חרוד. הקיבוץ התחיל לרכז אנשים ליגור וכשפנו אלי ואמרו שביגור הולך ונוצר קיבוץ חדש עם משק חקלאי, הסכמתי לעבור לשם. החי' תרשיש הזהירני שביגור יש קדחת. לא נרתעתי, אמרתי רק שאני מעדיפה מקום, בו מרוכזים חברי פועלי-ציון. אם כך — אמר תרשיש — הרי זה יגור, שם נמצאים רק פועלי-ציון. כך הגעתי ליגור. בשעה 11 בלילה אחרי טלטולי-דרך מרובים באנו — אני ועוד שני חברים — למקום. אחרי זמן מה עזבו השניים את יגור ואני נשארתי.

רציתי לעבוד כלול, אך לא היה שם מקום בשבילי בגלל היקפו המצומצם. נוסף לזה נתקלתי בקשיים בלימוד המקצוע בגלל אי-ידיעת השפה. עבדתי או בגן-הירק, בשדה, בעזרה לזריעה ובעבודות אחרות. רק בשנת 1927 נכנסתי לעבוד, באופן קבוע, ללול. קודם לחצי-ייום ומשנת 1928 ליום עבודה מלא. באותו הזמן התחילו לבנות לולים ממש במקום הצריך הרעוע ששימש כלול עד אז. למדתי עברית והייתי נוסעת לנהלל, כדי לקבל הדרכה מלויין, מורה בבית-הספר החקלאי שם, מומחה ללולנות, שעזר לי רבות ולימד אותי לעבוד באינקובטור (של נפט, כמובן). הוא הגיע ארצה מארצות-הברית יחד עם אליעזר יפה.

רק בשנת 1934 הגענו לאינקובטור חשמלי. יום עבודה כלול היה נמשך 10—12 שעות ונוסף לכך עבדנו כל שבת שניה. עיקר מאמצינו במשך שנים היו מכוונים להשבחת הגזע (לגהורן) ע"י סלקציה קפדנית ואמנם ההטלה השתפרה משנה לשנה.

*

לא קל היה בשנים הראשונות. החורף היה במיוחד קשה. גשמים ללא הפוגה. העצים להסקה היו נרטבים ועמלנו שעות עד שהצלחנו להעלות אש. האוכל היה, כידוע, דל וחד-גוני: לחם, בצל מטוגן בשמן, מרק ודיסה. קצת עגבניות היינו קונים אצל דרוזי לא רחוק מהמשק, וכמובן שעועית. בחגים היינו מכינים ארוחה טובה, מכיאים בירה מהעיר. הקדחת, בה חליתי שבועיים אחרי בואי ליגור, התישה את כוחותי. השפיעה גם התזונה הדלה וגם החינין, אותו אכלנו במידות גדושות. (מי שלא קיבל חינין נחשב כבטלן, כי איך

הקיצוני מימין: שלחה גלובמן ז"ל

אפשר אחרת?...) הייתי אז ירודה מאד. הרופא-התברואן, שהיה מבקר אותנו לפעמים, ראה אותי באחד הימים, בהם קדחתי עם חום גבוה ולא הרפה ממני, הכניסני ל"הדסה" וביקש במיוחד לתת לי אוכל טוב, בכדי להבריאני.

*

עברו שנים רבות ואני מתמידה בעבודת הלול כמעט ללא הפסקות. כמה התקדמנו מאז, כאשר היו לנו 2 מדגרות קטנות ל-950 ביצה, מים סחבנו בדליים ממרחק רב, החימום היה בנפט והלולנית ישנה בחדר המדגרות כדי לשמור מפני דליקה. עתה אני עובדת על שלוש מדגרות, שכוללות 50.000 ביצים, כאשר הספקת המים בלולים היא אוטומטית, החימום בבתי-האימון בחשמל והסקה מרכזית ועוד ועוד. לציון התאריך של 35 שנות עבודה בלול קבלתי את פרס-העבודה. גם בתי עובדת בלול ולעתים קרובות אנו עוזרות אחת לשניה. והרי שכר לעמל של שנים רבות.

דבורה ברגמן (מתוך "ספר יגור")